

علم أصول الفقه

۸۴

۹۱-۲-۳۱ مبادئ مختص تصديقي

دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

قاعده در رفتارها و گفتارهای معصوم علیه السلام

- دلیل رأی دوم
- رأی دوم منسوب به ابوحنیفه است. وی اصل را در افعال حضرت صلی الله علیه و آله ولایی بودن می داند و دلیلی که ذکر می کند، چنین است:
- **قدر متقین** از رفتارها و گفتارهای مشکوک حضرت صلی الله علیه و آله این است که **ولایی** باشند، زاید بر آن نیازمند دلیل خاص است و فرض این است که دلیل خاصی وجود ندارد. بنابراین در این مورد به قدر متقین اخذ می کنیم.

قاعده در رفتارها و گفتارهای معصوم علیه السلام

- دلیل رأی سوم
- آنها که معتقدند رفتارها و گفتارهای مشکوک پیامبر صلی الله علیه و آله بر دینی نبودن (و به تعبیر شهید اول بر شرعی نبودن) حمل می شود، اصل در رفتار و گفتار پیامبر صلی الله علیه و آله را همین می دانند.
- دلیل آنها **اصالة العدم** است و می گویند: شرعی و دینی بودن یک امر وجودی است و اصل عدم است.

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- در تمسک به ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه به **چند** نکته‌ی زیر نیز باید توجه نمود:

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- اولاً: رفتار یا گفتاری به لحاظ عقلایی بر شأن بیان دین حمل می‌شود که قابلیت حمل بر چنین معنایی را داشته باشد و یا به تعبیر دیگر حمل بر حکم شرعی یا امر دینی را تحمل نماید.
- بنابراین اگر رفتار و گفتاری دارای جهات مختلف است - که معمولاً در مورد رفتارها به خصوص اینطور است - فقط از آن جهت بر حکم الهی حمل می‌شود که قابلیت چنین حملی را دارا است.
- این مطلب را در مثال‌های زیر بیشتر واضح می‌کنیم.

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- - اگر معصوم علیه السلام از یک حادثه‌ی جزئی تکوینی در گذشته، حال یا آینده خبر دهد - مثلاً بفرماید: فردا باران می‌آید - عقلا توقع بیان امر شرعی را ندارند و این امور را مؤثر در زندگی خود نمی‌دانند.

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- بله این امور با یک عنوان ثانوی صاحب نقش می‌شوند. آن عنوان ثانوی، همان طور که قبلاً گفتیم، اعتقاد به صحت گفتار معصوم است از آن جهت که معصوم است والا مضمون کلام امری مؤثر در سعادت و شقاوت نیست. در اینجا توقع بیان امر شرعی وجود ندارد.

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- - وقتی معصوم به شیوه‌ای خاص غذا می‌خورد یا لباس می‌پوشد، مانند هر انسان عادی، نیاز طبیعی و بشری خویش را تأمین می‌سازد.
- اما این فعل می‌تواند از جهاتی، بیانگر یک حکم شرعی و الهی باشد.
- مثل این که در خوردن، حجم غذا باید به اندازه‌ای باشد که سلامت جسم و روان را به خطر نیندازد یا کیفیت خوردن به گونه‌ای متعارف صورت گیرد تا عاملی برای ایجاد طبقات در جامعه نگردد یا در پوشش، لباس باید به گونه‌ای باشد که باعث شهرت نگردد و ... .

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- در مثل این موارد نوع لباس، نوع غذا و کیفیت خاص و حجم خاص موضوعیت ندارد، آنچه مورد نظر است این است که فعل معصوم و رفتار وی در امور عادی و بشری با مردم زمانشان هماهنگ و همسان بود به گونه‌ای که افراد غریبه بین آنها و دیگر مردم امتیاز خاصی نمی‌دیدند.
- این نوع رفتار و منش از این جهت قابلیت تبعیت را دارد.

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- ثانیاً استفاده از ظهور، منوط به عدم علم ما نسبت به قرآینی است که ممکن است برای مخاطبان اولیه‌ی این گفتار و رفتار موجود بوده است.
- در صورت علم یا احتمال قوی عقلایی به وجود چنین قرآینی، نمی‌توان به دلیل تمسک نمود.

ظهور ناشی از ارتکاز عقلا یا متشرعه

- به عبارت دیگر در اینجا این سؤال مطرح است که آیا این ظهور برای همه محقق است یا فقط برای مخاطبان حضرت صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام وجود داشته است؟